

Co se skrývá v hrnci? Výzkum odkrývá 1600 let keramické tradice v antické Thrákii

3.9.2026 - | Filozofická fakulta UK

V ruce vyráběná keramika patřila po staletí k běžné součásti života obyvatel antické Thrákie na území dnešního Bulharska. Stejný typ nádob se zde vyráběl a používal nepřetržitě téměř po 1600 let, od 12. st. př. n. l. až do 4. století n. l. Přesto byla tato keramika dlouho považována za jednoduché domácí nádobí bez většího významu. Nová mezinárodní studie však ukazuje, že právě tyto nenápadné nádoby představují jedinečný zdroj informací o každodenním životě, výrobě, obchodu i stravovacích zvyklostech obyvatel římské Thrákie.

Studie vznikla v rámci interdisciplinárního projektu [Transfer of Technology: Exploring Pottery Manufacture and Trade in Roman Thrace using the Yurta-Stroyno Case](#), který vede Dr. Petra Tušlová z Ústavu pro klasickou archeologii Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a jenž získal podporu prestižního programu MSCA Fellowships CZ. Projekt se zaměřuje na lokální výrobu keramiky v římské Thrákii, tedy regionu, kde dosavadní výzkum věnoval většinu pozornosti importovanému zboží z ostatních částí římské říše. Cílem projektu je naopak porozumět místní produkci, která ve skutečnosti pokrývala většinu každodenních potřeb tehdejších obyvatel.

Výzkumný tým českých i zahraničních odborníků spojil archeologii s moderními přírodovědnými metodami. Využil petrografické a chemické analýzy, rentgenovou počítačovou mikrotomografii i analýzu organických reziduí zachovaných ve stěnách nádob. Právě kombinace těchto metod, která tvoří základ i grantového projektu Dr. Tušlové, umožnila odhalit původ nádob, použité výrobní technologie, způsoby distribuce i jejich skutečnou funkci.

Výsledky ukázaly, že na venkovských sídlištích se vyskytoval pouze jeden typ v ruce vyráběných nádob, jednoduché hrnce. Přibližně polovina z nich vznikala lokálně v okolí jednotlivých sídlišť, zatímco druhá byla dovážena vždy ze stejné oblasti vzdálené až 40 kilometrů. Na každé lokalitě se tak setkávaly výrobky ze dvou různých produkčních center. Zároveň se ukázalo, že bez ohledu na místo původu, byly nádoby vyráběny stejnou metodou, což svědčí o mimořádně stabilní a dlouhodobě předávané keramické tradici.

Největší překvapení přinesla analýza organických reziduí. Nádoby nesloužily pouze k vaření, jak se dlouho předpokládalo, ale především ke skladování masa a živočišných tuků. Povrch byl navíc impregnován včelím voskem, který zvyšoval jejich odolnost a schopnost uchovávat obsah. Stěny nádob byly rovnoměrně nasáklé tukem, což naznačuje jejich dlouhodobé používání k uchovávání masa, které bylo pravděpodobně konzervováno ve vlastním tuku.

Právě tato zjištění pomáhají vysvětlit dosud nevyřešenou otázku, proč byly některé nádoby dováženy, přes to, že místní hrnčíři dokázali vyrábět na pohled naprosto stejné nádoby, a to dokonce stejným způsobem. Studie naznačuje, že důležitější, než samotná nádoba byl její obsah. Hrnce mohly fungovat jako jakési antické „konzervy“, v nichž se distribuovaly potraviny mezi jednotlivými sídlišti. Vedle lokální výroby a spotřeby tak existovala také regionální síť distribuce potravin, která dosud zůstávala archeologům skryta.

Výzkum zároveň představuje konkrétní výstup širšího projektu Dr. Petry Tušlové, jenž usiluje o hlubší pochopení charakteru místní keramické produkce v římské Thrákii. Pomocí

archeometrických metod zkoumá využívané přírodní zdroje, výrobní technologie, funkci jednotlivých typů nádob i jejich pohyb v rámci regionu. Získané poznatky bude možné využít při studiu keramiky na rozsáhlém území jihovýchodního Balkánu v období 2. až 4. století n. l.

Studie tak ukazuje, že i zdánlivě obyčejný keramický hrnec může vyprávět překvapivě komplexní příběh o technologiích, ekonomice i každodenním životě lidí před téměř dvěma tisíci lety. Zároveň dokládá, jak mohou moderní analytické metody proměnit naše chápání archeologických nálezů a odhalit informace, které by při tradičním výzkumu zůstaly skryté.

Citace

Tušlová, P., Amicone, S., Brychová, V., Thér, R., Noémi S. Müller, Králová, K., Kohoutková, K., Kiriati, E. (2026) Hidden in the clay. Unveiling the tradition of handmade pottery in Roman Thrace through an integrated analytical approach. *Archaeol Anthropol Sci* **18**, 190. <https://doi.org/10.1007/s12520-026-02543-0>

Studie byla provedena ve spolupráci Ústavu pro klasickou archeologii FF UK s následujícími institucemi v zahraničí:

- Fitch Laboratory, The British School at Athens, Greece
- Archaeometry Research Group, Eberhard Karls Universität Tübingen, Germany
- Laboratory for Archaeometry, Leibniz-Zentrum für Archäologie (LEIZA), Germany

A v ČR:

- Department of Archaeology, University of Hradec Králové
- Department of Radiation Dosimetry, Institute of Nuclear Physics, The Czech Academy of Sciences, Prague
- Department of Dairy, Fat and Cosmetics, University of Chemistry and Technology, Prague
- Department of Glass and Ceramics, University of Chemistry and Technology, Prague
- Central Laboratories, University of Chemistry and Technology, Prague

<https://www.ff.cuni.cz/2026/09/co-se-skryva-v-hrnci-vyzkum-odkryva-1600-let-keramicke-tradice-v-anticko-thrakii>